

12. FELLES GLOBALE UTFORDRINGER

Omfang: 4 samlinger, hver på 3 timer

Målgruppe: Ungdom og voksne med norsk eller annen kulturbakgrunn

Mål: Å stimulere til større interesse for felles globale (og lokale) utfordringer, øke kunnskapen om disse, og å foreslå konkrete handlingsalternativer.

Tema: Felles globale utfordringer

Deltemaer:

1. Miljø og klimarettferdighet
2. Økonomisk rettferdighet
3. Rettferdig fred
4. Migrasjon

FELLES GLOBALE UTFORDRINGER

HUSTAVLE

Ropet fra en såret jord
Menneske, du som har kunnskap om godt og ondt
Livet er truet, ta ditt ansvar!

Oppdag helheten
Jorden er en vev uten sømmer
som ingen har rett til å rive i stykker

Sans Helligheten
En hellig duft hviler over alt som er til.
Livet skal verdsettes, vernes og elskes.

Gled deg over skjønnheten
Skaperverket eier sin egen rikdom.
Ingen ting er bare råvarer.
Jordens gaver skal forvaltes med hengivenhet og takk.

Dyrk sammenhengen
Ditt liv er innfelt i jordens liv. Alt er gitt deg til låns.
Alt skal du overlate til dem som følger etter.

Kjemp for rettferdigheten
Moder jord har nok til alles behov,
men ikke til alles grådighet.
Misforholdet mellom fattig og rik
er forakt for menneskeverdet.

Lev i forsoningen
Menneske, du som har makt til å ødelegge jordens vev:
Du er kalt til et liv i forsoning!

Hustavlen ble laget til konferansen "Som Gud på jorden", en konferanse om etikk og naturforvaltning, Trondheim 2001. Teksten er skrevet av biskop Finn Wagle.

Innledning

Vern om skaperverket, miljøengasjement, arbeid for en bærekraftig utvikling – alt dette henger sammen med rettferdig fordeling, rettferdige livsvilkår og fred mellom folkegrupper. Og det henger sammen med vårt eget forbruksmønster.

Vi tar for oss 3 temaer som vi mener er både lokale og globale utfordringer, og som kan være nyttige å samtale om på tvers av kulturer og med ulike erfaringsbakgrunn.

Deltema 1:

Miljø og klimarettferdighet

Havstigning

Økt temperatur fører til smelting av fastlandsisen på Grønland, Sydpolen, isbreer i Norge og andre steder. Vannmengden i havet øker, og resultatet blir havstigning. Dersom havet stiger én meter, vil det oversvømme 21 % av Bangladesh og ramme 20 millioner mennesker.

Omfang: 4 samlinger, hver på 3 timer

Målgruppe: Ungdom og voksne med norsk eller annen kulturbakgrunn

Mål: Å stimulere til større interesse for felles globale (og lokale) utfordringer, øke kunnskapen om disse, og å foreslå konkrete handlingsalternativer.

Tema: Felles globale utfordringer

Deltemaer:

1. Miljø og klimarettferdighet
2. Økonomisk rettferdighet
3. Rettferdig fred
4. Migrasjon

Flom, tørke og flyktninger

Issmelting av isbreene i Himalaya fører til kraftige flommer i noen av verdens mest folkerike områder. Når isen har smeltet, vil det bli tørrere, siden det ikke lenger kommer like mye smeltevann fra breene. Tørke og sult kan føre til store flyktningestrømmer.

Matvaremangel og sult

På globalt plan vil muligheten for å dyrke jorda bli svekket. Dette kan føre til matvaremangel, økte matvarepriser og flere sultkatastrofer.

Flere sykdommer

Insekter som bærer på smittsomme sykdommer vil spre seg på grunn av temperaturøkning. Flere vil bli smittet av malaria, dengue-feber og kolera. Flommer og ekstremvarme vil også øke risikoen for vannbårne sykdommer og underernæring.

Mer ekstremvær

Noen områder vil få mer nedbør. I Europa vil det føre til flere elflommer. Andre områder vil få flere hetebølger, sykkloner og orkaner. Dette gir kraftige ødeleggelser på kort tid, og kan koste menneskeliv.

Disse fakta omkring klimaendringer vil ikke bare ramme de fattigste hardest, det vil også føre til mer fattigdom. Derfor er klimaendringene både et miljøproblem og et rettferdighetsproblem.

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- Fortell hverandre om hvilke former for klimaendringer dere har opplevd eller hørt om de seneste årene? I Norge og andre steder?
- Gå igjennom noen aktuelle aviser og se hva som skrives om temaene nevnt ovenfor.
- Snakk om hva dere tror er årsakene til disse klimaendringene.
- Les Hustavlen sammen. Hva synes dere er det viktigste som sies her?
- Hva er begrunnelsen for – ifølge din tro – å jobbe med «Vern om Skaperverket» og «Kampen for rettferdighet»?
- Lag en liste over hva du kan gjøre som enkeltperson og som familie for å motvirke klimaendringene i framtiden.
- Drøft hva man kan gjøre som lokalsamfunn og som nasjon/land.
- Snakk sammen om hvilke «håpstege» dere kan få øye på – i lokalsamfunnet, i Norge og i verden ellers.

Hjelpemidler: www.grønnkirke.no – kirkelig nettverk for skaperverk og bærekraft, www.kui.no, www.klimakirken.no (Grønne menigheter, grønne handlingsalternativer mv)

Deltema 2:

Økonomisk rettferdighet

«*Overcoming poverty is not a gesture of charity. It is an act of justice*». Nelson Mandela

Å få slutt på fattigdom er ikke en veldedighetssak. Det handler om rettferdighet.

Det er ikke tilstrekkelig at folk har så vidt nok til å eksistere. Alle mennesker har rett til å ha et levebrød, slik at man kan klare seg på egen arbeidsinnsats. Økonomisk rettferdighet handler om å kjempe **mot** at verdens økonomiske ressurser fremdeles går fra sør til nord, og **for** at jordens ressurser fordeles slik at fattigdom avskaffes.

Det er ikke rettferdig at tilfeldige og historiske faktorer har gitt en liten andel av verdens befolkning kontroll over mesteparten av jordens ressurser, mens én av fem mennesker i verden lever i så dyp fattigdom at de ikke har råd til å spise seg mette.

Kampen **mot** fattigdom og **for** økonomisk rettferdighet må kjempes i enkeltmenneskers liv, og i systemer og strukturer, slik at jordens rikdom kommer alle til del.

(Kilde: Kirkens Nødhjelp, fasteaksjonen 2011-2012).

Handel med varer

Handel, både i form av varebytte med naboer og deltakelse i lokale markeder, har vært en del av del av samfunnslivet så lenge mennesker har eksistert. Handel har vært vesentlig for kulturbygging, økonomisk vekst og utvikling av gode levekår. Handelsveiene har sikret utveksling av nyttige og unyttige varer og gitt grunnlag for utveksling av ideer, filosofi og religion, men også ført til både krig og fred. Flyten av varer har resultert i stor velstand og samtidig økt fattigdom og utbytting.

Handel kan skape velstand. Men det betyr ikke at handel skaper velferd for alle. Noen handelspartneres produksjon er basert på billig arbeidskraft, livegne bønder eller ulike former for slaveri.

I byen Mae Sot på grensen mellom Myanmar (Burma) og Thailand ble det produsert merkeklær som norsk ungdom elsker. Men de som produserer klærne i Mae Sot, er innvandrere og flyktninger fra diktaturstaten Myanmar. De arbeider under ubeskrivelige forhold: de blir sperret inne og har ikke noen rettigheter. Kyniske fabrikkere utnytter deres sårbare situasjon og tyner arbeiderene i den grad at de til og med putter amfetamin i kaffen deres, så de kan jobbe enda lengre dager.

(Kilde: Atle Sommerfeldt «Tro til handling», s. 169, Verbum Forlag, 2012).

De fleste utviklingsland er avhengig av utenlandske investeringer. Behovet for europeisk og amerikansk valuta er blitt så stort at fattige land konkurrerer om å få store multinasjonale selskaper til å etablere seg i deres land. Myndighetenes behov for utenlandske valuta i statskassa resulterer ofte i at deler av befolkningen tvinges inn i elendige arbeidsforhold, og at staten aksepterer minimal skattlegging av selskapene. Det betyr at mennesker mister helsetilbud og skolegang fordi internasjonale selskaper kan snyte på skatten eller gjemme inntekter unna i skatteparadis.

Tanzania er Afrikas tredje største produsent av gull, men mindre enn 10 prosent av gullets verdi blir igjen i landet. Årsaken er lave skattesatser og regler som gjør det lett for internasjonale gruveselskaper å trikse med tall. Kontrakter er hemmelige, og det er vanskelig å få innsyn.

(Kilde: Kirkens Nødhjelp, 2011).

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- Fortell hverandre om hvor dere vanligvis handler matvarer og andre varer (marked, supermarked, små butikker, store kjeder...). Hva er viktig når dere handler? (pris, kvalitet, produksjonsforhold o.a.)
- Kjenner dere til «Fairtrade»-merkede varer? – Undersøk på www.fairtrade.no hva organisasjonen står for, hvilke varer som finnes i norske butikker og hva handel med disse produkter betyr for bøndene, som produserer dem. Gå evt. til nærmeste butikk og lag en butikk-test på utvalg, profilering og prising av varer med Fairtrade-merking.
- Hva betyr «økonomisk urettferdighet» for dere? Gi eksempler, både fra egne erfaringer og fra noe dere har lest om eller hørt.
- Hvordan går det an å endre på urettferdige økonomiske forhold – i egne liv, i lokalsamfunnet, i forhold til politikere? Gi eksempler, skriv ned, velg noen tiltak som dere vil jobbe videre med.
- Undersøk hvilke kampanjer Kirkens Nødhjelp, Changemaker, KFUK-KFUM Global eller andre har i gang.

Hjelpemidler: www.kirkensnodhjelp.no; www.changemaker.no; www.kmglobal.no

Deltema 3:

Rettferdig fred

Det er lang tradisjon i våre land for å diskutere «rettferdig krig», men begrepet «rettferdig fred» er nylig lansert i regi av Kirkenes Verdensråd. Fredsbygging handler ikke bare om fravær av krig, men om å sikre menneskers grunnleggende rettigheter i møte med vold, diskriminering av kvinner, barn, innvandrere eller andre. Forebygging av konflikt, og forsoning etter konflikter er viktige deler av arbeidet med rettferdig fred. Det blir ingen varig fred om ikke den enkelte og samfunnet etter en konflikt bygges opp igjen som et rettferdig sted hvor menneskeverdet og menneskerettighetene respekteres. – I kirkenes arbeid for «rettferdig fred» ønsker man at fokus skal være rettet mot de undertrykte og marginaliserte, og derfor må arbeidet for rettferdig fred alltid ha ofrenes perspektiv.

Jessica Kiil (innvandrere fra Kongo) ble slått ned i Oslo sentrum på kvelden etter utdelingen av Nobels fredspris desember 2011. Voldspersonen freste: Kom deg tilbake der du kommer fra! Det var politi på gaten, så hendelsen ble meldt med en gang. Men saken ble henlagt.

Jessica sier i et intervju (*Aftenposten 19. 01.2012*): «Jeg er ikke et offer. Jeg er det nye Norge. Jeg er her for å bli! – Men når vil politikerne utøve loven?»

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- Vi hører ofte at folk «bryr seg» mindre nå enn tidligere. Stemmer det?

- Nevn eksempler og tiltak på voldforebyggende arbeid – kan vi lære noe fra andre land og byer?
- Drøft påstanden: «Barn blir lært opp til å bli voldelige av film, videoer, TV, reklame, jevnaldrende, foreldre og andre voksne.»
- Hva er den viktigste forklaringen på vold i fattige og i rike land?
- Hvorfor skjer vold mot kvinner – og hvordan forhindre at det skjer?
- Hvem kan vi lære konfliktløsning av? – noen land? Enkeltpersoner? Gi eksempler.
- Hva kan dere gjøre der dere bor for å skape større trygghet for kvinner, barn og andre som er særlig utsatt for urettferdighet?
- Hva kan dere gjøre i forhold til politiske myndigheter?
- Vil verden være et fredeligere og mer rettferdig sted å leve om 20 eller 50 år? Hvorfor / hvorfor ikke?

Deltema 4:

Migrasjon

“Mennesket trenger både røtter og føtter.”

“Vi er alle underveis. Vi er alle migranter.”

Migrasjon betyr folkevandring, eller inn- og utvandring. Stort sett blir uttrykket brukt ved vandring mellom, ikke innad i, stater.

Folkevandringer har gjennom årtusener vært en del av menneskers historie. Mennesker har søkt fred eller nye og bedre jakt- og beitemarker – frivillig eller tvungent. Noen fordrives ut på flyttfot, andre tiltrekkes av noe. Folkevandringer har kommet i bølger og ikke i noen jevn strøm. Jevnlige renner mediene over av dramatiske oppslag om migranter som prøver å nå de forjettede land og om sammenstøt med klare migrasjonsfortegn i storbyer. Oppslagene har brakt migrasjonsspørsmål fram i første rekke på den politiske dagsordenen, både i Norge og internasjonalt. I Norge og store deler av Europa er innvandringspolitikk et hett og svært politisert tema.

Uavhengig av hva årsakene er til at folk flytter, kommer man ikke bort fra det faktum at mennesker over hele verden migrerer, og har gjort det til alle tider.

Situasjon 1:

Mellom 1815 og 1860 opplevde de aller fleste norske bygder vekst i folketallet, men veksttakten varierte med næringsgrunnlaget. Den var lavere i ensidige jordbruksbygder i innlandet enn i bygder med skogbruk, fiske eller sjøfart som viktige tilleggsnæringer. Mange bygder opplevde tilbakegang i folketallet. En stor andel av befolkningen emigrerte til USA i andre halvdel av 1800-tallet. I tillegg gikk det en stri flyttestrøm fra bygder til byer med raskt voksende bynæringer, eller til kystområder med muligheter for skogbruk, fiske eller sjøfart.

Situasjon 2:

To nyheter fra samme norske avis i 2012: Globalt: Menneskeheten teller sju milliarder. Lokalt: Elevtallet i skolene i Troms har falt med opptil 50 prosent i løpet av de siste fem årene.

Situasjon 3:

En liten familie på flukt til et fremmed land. Far, mor og en liten gutt i armene. Kanskje med båt over det farlige havet? Bort fra forfølgelse i hjemlandet. Dette var en av Jesu første erfaringer i livet da Josef og Maria dro til Egypt på flukt fra bort fra Herodes.

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- a. Samtal om situasjonene ovenfor. Hva tenker dere om migrasjon?
- b. Hvorfor migrerer folk?
- c. Hvem migrerer i dag? Hvilke former for migrasjon er vanlig i dag?
- d. Oppsøk statistikk og finn ut av hvor mange migranter det anslås å være i verden i dag, og hvor det er flest.
- e. Hvordan kan migrasjon fremme utvikling?
- f. Hvilke utfordringer er knyttet til migrasjon?
- g. Hva er din egen erfaring av det å være migrant?
- h. Hvilke fortellinger som handler om migrasjon kan dere finne i Bibelen? Hvordan framstilles migrasjon i fortellingene?

Imagining Emanuel er en dokumentarfilm om Emanuel som har ukjent identitet og oppholder seg illegalt i Norge. Han kom til landet i 2003, men ønsker ikke å leve som illegal, og har forsøkt å få returnere til sitt hjemland uten hell. Dette kan være en interessant film for gruppen å se og diskutere i etterkant.